

Sygn. akt II UK 567/17

POSTANOWIENIE

Dnia 15 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z wniosku I. Sp. z o.o. w Ś., O. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 15 stycznia 2019 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczyni O. W. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 5 kwietnia 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 października 2016 r. Sąd Okręgowy w Ś. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. z dnia 9 marca 2016 r., stwierdzając, że O. W. jako pracownik u płatnika składek I. Sp. z o.o. w Ś. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu, wypadkowemu od 10 listopada 2015 r. W uzasadnieniu wyroku Sąd pierwszej instancji powołał się na przepis art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 11 k.p., art. 22 k.p., art. 83 k.c. wskazując, że w okolicznościach rozpatrywanej sprawy brak było cech pozorności nawiązanej umowy o pracę. Fakt rzeczywistego świadczenia przez wnioskodawczynię pracy wykazały zarówno dowody osobowe jak i przedstawione dokumenty. O. W. miała ustalone obowiązki pracownicze, które faktycznie wykonywała, a praca ta zgodna była z posiadanymi przez nią kwalifikacjami. Natomiast okoliczność, że ubezpieczona była w ciąży w momencie podpisania

umowy o pracę sama w sobie nie przesądza o jej pozorności.

Sąd Apelacyjny odmiennie ocenił ważność umowy biorąc pod uwagę uregulowania zawarte w art. 83 § 1 k.c. Jego zdaniem mając na uwadze okoliczności podpisania kwestionowanej przez organ rentowy umowy o pracę, a także niewykazanie przez wnioskodawczynię w wystarczający sposób faktu, że przedmiotowa umowa była następnie realizowana, należało przyjąć, że pomiędzy stronami nie doszło do powstania stosunku pracy, który stanowi tytuł do objęcia ubezpieczeniami społecznymi. W ocenie Sądu Apelacyjnego odwołujący nie wykazali realnej potrzeby zatrudnienia wnioskodawczynie w I. Sp. z o.o., a ponadto nie przedstawili wiarygodnych dowodów związanych z przebiegiem jej zatrudnienia, które świadczyłyby o rzeczywistym wykonywaniu pracy. W sprawie należało mieć na uwadze, że w dniu zawarcia umowy o pracę wnioskodawczynie znajdowała się już w zaawansowanej ciąży, a tydzień po jej zawarciu urodziła dziecko i zaczęła korzystać z urlopu macierzyńskiego. W momencie, w którym wnioskodawczynie stała się niezdolna do pracy, obowiązki ubezpieczonej miały zostać przejęte przez prezesa Spółki M. W. oraz w niewielkim zakresie przez X. W., zatrudnionego na 1/4 etatu. W ocenie Sądu Apelacyjnego, strony nie przedstawiły żadnych wiarygodnych dowodów związanych z codziennym wykonywaniem pracy przez wnioskodawczynię. Dowody te, zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji ocenił z przekroczeniem granic swobodnej oceny dowodów, nie mając na uwadze całokształtu okoliczności faktycznych sprawy, bez uwzględnienia zasad logiki i doświadczenia życiowego. Sąd Okręgowy pominął, że niewątpliwie bliskie relacje rodzinne między stronami stanowiły jedną z kluczowych przyczyn zawarcia z wnioskodawczynią pozornej umowy o pracę. Dodatkową okolicznością przemawiającą za tym, że strony złożyły pozorne oświadczenie woli zawierając umowę o pracę jest zdaniem Sądu drugiej instancji to, iż wnioskodawczynie w dniu 9 listopada 2015 r. zlikwidowała własną działalność gospodarczą i z dniem następnym, tj. 10 listopada 2015 r., podpisała umowę o pracę, będąc na urlopie wychowawczym na trzecie, trzyletnie wówczas, dziecko, którym się opiekowała. Należy też zwrócić uwagę na to, że pracodawcy nie stać było na zatrudnienie asystentki prezesa zarówno z uwagi na brak wystarczających dochodów, jak też na zadłużenie m.in. z tytułu składek do ZUS.

Skargę kasacyjną oparto na naruszeniu prawa materialnego: art. 83 § 1 k.c. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie, polegające na uznaniu, że umowa o pracę podpisana przez wnioskodawczynię i płatnika składek jest nieważna, jako umowa pozorna, której powodem zawarcia nie było nawiązanie stosunku pracy dla celów określonych w Kodeksie pracy, ale wyłącznie spowodowanie powstania pracowniczego tytułu do ubezpieczeń społecznych i uzyskanie świadczeń wypłacanych przez ZUS z tytułu ubezpieczenia chorobowego oraz macierzyństwa.

Na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania albowiem jest ona oczywiście uzasadniona ze względu na rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, co znajduje potwierdzenie w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego, dotyczącym niemożności uznania za pozorną umowy o pracę, której zawarcie jest motywowane chęcią uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Oczywiście zasadność skarżąca upatruje w okoliczności niewłaściwego zastosowania przez Sąd odwoławczy przepisu prawa materialnego w postaci art. 83 § 1 k.c. do stanu faktycznego zaistniałego w przedmiotowej sprawie, z którego wynika, że skarżąca dnia 10 listopada 2015 r. zawarła umowę o pracę z I. Sp. z o.o., przeszła szkolenie BHP i od tego dnia zajmowała się obsługą ofertową pomiędzy spółką a kontrahentami. Skarżąca podniosła, że na ocenę ważności zawartej umowy o pracę nie powinien mieć wpływu okres jaki upłynął od dnia zawarcia umowy do dnia porodu, z uwagi na to, że termin porodu był planowany na dwa miesiące później niż miał miejsce w rzeczywistości, a co więcej ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych nie przewiduje okresu przez jaki należy świadczyć pracę na podstawie umowy o pracę, aby podlegać obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Zarzut oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jest chybiony. Ujęta w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka ma miejsce wtedy, gdy zasadność podniesionych w niej zarzutów wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej.

Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). Chodzi zatem o taką sytuację, gdy nie tylko zgłoszony zarzut jest słuszny, ale także stwierdzona nieprawidłowość jest tego rodzaju, że powoduje jaskrawą wadliwość zaskarżonego orzeczenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, LEX nr 2057365). W rozpoznawanej sprawie żadna taka okoliczność nie miała miejsca.

Kryterium oczywistej zasadności skargi kasacyjnej wymaga oceny podstaw skargi oraz ich uzasadnienia. Świadczy to o konieczności częściowo merytorycznej kontroli skargi już na etapie przedsądu oraz wskazuje na prewencyjny charakter instytucji wstępnego badania skargi kasacyjnej (T. Ereciński, [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V, red. T. Ereciński, LEX). Oczywiście zasadność skargi bada się zatem w granicach wskazanych w niej zarzutów. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, że pozornosc czynności prawnej jest okolicznością faktyczną, która podlega ustaleniu przez sądy powszechne. Ustalenie to nie podlega kontroli kasacyjnej w jakimkolwiek aspekcie w ramach podstawy określonej w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 2016 r., II UK 439/15, LEX nr 2188634; z dnia 21 czerwca 2017 r., I UK 264/16, LEX nr 2382447; z dnia 24 kwietnia 2015 r., II CSK 830/14, LEX nr 1747846; z dnia 4 kwietnia 2014 r., II CSK 405/13, LEX nr 1480316). Nie oznacza to jednak, że w ramach skargi kasacyjnej w ogóle niedopuszczalne jest powoływanie jako jej podstawy art. 83 § 1 k.c. W orzecznictwie wskazywano, że treść złożonych oświadczeń woli, zamiar wywołania skutków prawnych lub brak takiego zamiaru i akt utajnienia pozornego charakteru dokonywanej czynności należą do okoliczności faktycznych (art. 398³ § 3 k.p.c.). Z powołaniem się jednak na podstawę z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c., to jest naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię lub niewłaściwe

zastosowanie, strona może kwestionować prawidłowość zastosowania art. 83 k.c. w ustalonych przez sąd okolicznościach faktycznych i kwalifikację tych okoliczności w kategoriach pozorności (wyrok Sądu Najwyższego z 2 kwietnia 2014 r., IV CSK 399/13, LEX nr 1477453).

Przenosząc powyższe rozważania na stan faktyczny niniejszej sprawy należy zauważyć, że chociaż skarżąca upatruje oczywistej zasadności skargi w okoliczności niewłaściwego zastosowania przepisu prawa materialnego w postaci art. 83 § 1 k.c. do stanu faktycznego zaistniałego w przedmiotowej sprawie, to w istocie zmierza do podważenia ustaleń faktycznych Sądu drugiej instancji i opiera się na własnych twierdzeniach faktycznych. Skarżąca wskazuje bowiem, że z ustalonego stanu faktycznego wynika, że dnia 10 listopada 2015 r. zawarła umowę o pracę z I. Sp. z o.o., przeszła szkolenie BHP i od tego dnia zajmowała się obsługą ofertową pomiędzy spółką a kontrahentami, ustalenia Sądu Apelacyjnego były jednak odmienne. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, mając na uwadze okoliczności podpisania kwestionowanej przez organ rentowy umowy o pracę, a także niewykazanie przez wnioskodawczynię w wystarczający sposób faktu, że przedmiotowa umowa była realizowana, należało przyjąć, że pomiędzy stronami nie doszło do skutecznego i ważnego zawarcia stosunku pracy, który stanowi tytuł do objęcia wnioskodawczyni ubezpieczeniami społecznymi od dnia 10 listopada 2015 r. W ocenie Sądu Apelacyjnego, strony nie przedstawiły żadnych wiarygodnych dowodów związanych z codziennym wykonywaniem pracy przez wnioskodawczynię. Zarzut naruszenia art. 83 § 1 k.c. oparty jest zatem na twierdzeniach faktycznych przeciwnych do ustalonych w sprawie. W zaskarżonym wyroku ustalono, że umowę o pracę zawarto bez zamiaru wykonywania pracy i w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczenia.

Sumą przedstawionych rozważań jest konkluzja o nie wystąpieniu przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Analiza akt i środka zaskarżenia nie upoważnia również do twierdzenia, że w sprawie występuje istotnie zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie czy doszło do nieważności postępowania.

Nie znajdując podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, na

podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.